

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

## 1. søndag i adventstiden, 27. november 2011

Prekentekest: Luk 4,16-22a

Lesetekst I: Jes 61,1-3

Lesetekst II: Åp 5,1-5

## Besøk i synagogen

Det er ikke hver søndag – eller sabbat – vi inviteres inn i en synagoge. På mange måter er synagogegudstjenesten en liturgisk modell og forbilde for vår kristne gudstjeneste, men det finnes også forskjeller.

### *Samlingspunkt og fellesskap*

For jødene er synagoge og sabbat det naturlige ukentlige samlingspunkt og fellesskap. Mange vil hevde at det nettopp er helligdagen som har bevart enheten i det jødiske folk gjennom de mer 2000 år de har levd spredt rundt i verden. Den kristne kirke har i så måte mye å lære av det jødiske folk. Derfor var det også naturlig både for Jesus og hans jødiske disipler å oppsøke synagogen på helligdagen.

Rabbineren er lærer, men spiller samtidig en mindre rolle i gudstjenesten enn presten i vår tradisjon. Det er ikke nødvendig med rabbiner til stede for å holde gudstjeneste eller utlegge Skriften. Det kan enhver mann gjøre som er blitt "Lovens sønn", det vil si konfirmert ca 13 år gammel. Derfor var det også helt naturlig at den hjemvendte Josefs sønn ble utfordret både til å lese og utlegge Skriften. Slik ble også Paulus inkludert og invitert når han etter sedvane oppsøkte synagogen på sine reiser, jfr. Apg 13,14-15.

Mens vi i våre gudstjenester har utvalgte tekster både til lesning og forkynnelse, legger jødene vekt på sammenhengende lesning av Skriften, ikke minst Mosebøkene. Slik identifiserer folket seg med hele Guds åpenbaringshistorie; ikke bare de avsnitt en selv mener er relevante for seg selv og sin egen samtid. Den store fortellingen skaper oversikt, tilhørighet og identitet.

### *Sabbatsår og Messias-tid*

Det er inn i denne store fortellingen tekstavsnittet fra Jesaja 61 leses og utlegges.

I jødisk tradisjon er dette kapittelet knyttet opp til jubelåret. Hvert 7. år ble kalt sabbatsår. Slik den ukentlige sabbat er hviledag, er også det 7. år hvileår. Det betyr blant annet at jorda ikke skal dyrkes (3 Mos 25,1-7). Etter 7 x 7 år kommer jubelåret – et utvidet sabbatsår – som

også kalles frigivelsesår med særlig fokus på omsorg for de fattige, nødlidende og innflytterne (3 Mos 25).

Dypest sett får derfor jubelåret sin dypeste og endelige oppfyllelse i den messianske tid som den store frihetstid. Derfor er også ordene i Jesaja 61 knyttet opp til budskapet fra og handlingen ved "Herrens salvede", altså Messias.

Lukasevangeliet gjengir teksten for oss, men lite av Jesu utleggelse. Det eneste ordet vi hører fra Jesu munn, er følgende: "I dag er dette skriftordet blitt oppfylt mens dere hørte på." Men det er også tilstrekkelig. Med det fremstår Jesus ikke bare som sambygding i Nasaret eller en stolt hjemvendt sønn, men som Guds Messias som bringer fred og frihet inn i folket og verden.

### *Beundring og raseri*

Reaksjonene lar ikke vente på seg. Noen fylles med undring og beundring (v.22), mens andre blir rasende (v.28). Det er ikke ulikt dagens situasjon. Et økende antall jøder i Israel i dag bekjenner at Jesus er Messias, og bekjenner det med frimodighet. En god tysk venn sa til meg forleden: Hvis de jesustroende jødene selv vitner for andre jøder, hvorfor skulle ikke vi da støtte dem i deres tjeneste og vitnesbyrd?

Samtidig vekker evangeliet motstand. En helsides annonse i Jerusalem Post nylig kunngjorde med store bokstaver: "Turister velkommen! Misjonærer uønsket". Antimisjonsorganisasjonen Yad LeAchim ville gjøre oppmerksom på den trussel og fare budskapet om Jesus er for det jødiske folk – en trussel og et budskap alle jøder må passe seg vel for. Noen har altså satt seg som mål, også med illegale midler, å hindre at Jesu navn blir nevnt for jødiske ører.

### *For jøde først*

Det er ikke første gang Guds sendebud blir avvist. I Luk 4 henviser Jesus både til Elia (v.25-26) og Elisja (v.27). Guds mysterium er vel nettopp at en slik avvisning gir ikke-jøder mulighet til tro og adgang til frelse. Det gjaldt den sideonesiske enken i Sarepta så vel som syreren Na'aman. Ja, det gjelder oss alle. "Ved deres fall kom frelsen til folkeslagene", sier Paulus (Rom 11,11).

Men det stopper ikke der. For Paulus bekrefter like etter løftet til Israel om fullendelse og frelse. For den kristne kirke er det viktig å støtte de jesustroende jødene i deres vitnesbyrd om at "ordet er oppfylt" like mye i dag som i Nasarets synagoge for 2000 år siden. Hvis Jesus ikke er jødernes Messias, er han heller ikke verdens frelser. Derfor må evangeliet fortsatt få lyde "for jøde først", fordi det er det eneste budskap som er Guds kraft til frelse. (Rom 1,16)

### *Nytt åndelig syn*

Vi legger merke til en liten detalj i Lukas sin tekstgjengivelse, som vi ikke finner i vår GT-versjon av Jes 61. Det står ikke noe i Jesaja om at blinde skal få synet igjen. Men i synagogen i Nasaret var dette et viktig budskap, slik det også ble senere i Jesu gjerning. Flere ganger hører vi om blinde som blir helbredet. Johannes kaller det gjerne tegn fremfor under, nettopp for å vise at Jesus er den som kan gi nytt åndelig syn.

Det er det bare den levende og oppstandne Jesus Messias som kan gi ved Den Hellige Ånd. Det er et universelt budskap, som først og fremst gjelder det folket Gud utvalgte som sin tjener, Israel. Slik Jesus gikk inn i sitt folk, sin by og sin synagoge, er det hele kirkens oppdrag å gi evangeliet tilbake til dem vi fikk det fra.

**Rolf Gunnar Heitmann**

Generalsekretær i Den Norske Israelsmisjon

[rolf@israelsmisjonen.no](mailto:rolf@israelsmisjonen.no)